

БУДУЮЧИ СТІЙКІСТЬ

ОЦІНКА СТАНУ ТА ПОТРЕБ
РОМСЬКОГО МОЛОДІЖНОГО
СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

«МАЙБУТНЄ
НАРОДЖУЄТЬСЯ ТАМ,
ДЕ МОЛОДЬ **МАЄ**
ПРАВО НА ГОЛОС,
А **МИНУЛЕ** СТАЄ
ДЖЕРЕЛОМ СИЛИ,
А НЕ ТЯГАРЕМ!»

Дослідження реалізовано ГО «Центр суспільних трансформацій ТЕНЕТ» в рамках проекту «Будуючи стійкість: Ініціатива ромського молодіжного руху» за підтримки Європейського Молодіжного Фонду.

Зміст цього видання є виключною відповідальністю авторського колективу та не обов'язково відображає погляди Європейського Молодіжного Фонду та Ради Європи.

НАД ДОСЛІДЖЕННЯМ ПРАЦЮВАЛИ

Марія Ясеновська

Експертка у сфері прав людини, спеціалізується на дослідженнях інклюзивності та соціальної інтеграції в громадах.

Тетяна Сторожко

Історикиня, експертка у сфері збереження історичної пам'яті, спеціалізується на дослідженнях зв'язку між пам'яттю про геноцид та сучасним розвитком ромського громадянського суспільства.

Артур Іваненко

Дослідник ромського молодіжного руху, експерт із соціальної політики, державного управління, громадського активізму та медицини.

Віра Дрангой

Дослідниця, юристка та координаторка з адвокації та міжкультурного діалогу, фахівчиня із соціальної інтеграції та прав людини.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	6
• Контекст дослідження	
• Значення дослідження для ромської молоді	
• Стратегічні орієнтири та просвітницька функція	
• Мета та завдання дослідження	
2. Методологія дослідження.....	9
• Кількісний підхід	
• Якісний підхід	
• Аналіз стратегічних документів	
3. Основні знахідки та спостереження.....	11
3.1. Ромська молодь і громадський рух	
• Сектор діяльності ромських молодіжних організацій	
• Шляхи залучення до громадського руху	
• Підтримка ромського руху	
3.2. Досягнення та виклики	
3.3. Молодіжна політика	
• Участь і врахування інтересів	
• Дотримання прав та недискримінація	
• Сталість руху та ініціатив	
3.4. Вплив війни на ромську молодь	
3.5. Бачення майбутнього	
• Перспективи розвитку руху	
• Інклюзивність та рівні можливості	

4. Висновки та рекомендації.....	38
• Освіта та розвиток навичок	
• Фінансова підтримка	
• Залучення до прийняття рішень	
• Організаційна сталість	
5. Заключне слово.....	42
6. Додатки.....	44
• Портрет учасників дослідження	
• Ключові висновки	
7. Про дослідницьку команду та партнерів.....	49
• Дослідницька команда	
• Партнерські організації	
• Про організацію ТЕНЕТ	

1. Вступ

Контекст дослідження

Цей звіт створений молодими експертами та активістами громадянської організації «Центр Суспільних Трансформацій ТЕНЕТ» у рамках проєкту «Ініціатива Ромського Молодіжного Руху» за підтримки Європейського Молодіжного Фонду. Основною метою дослідження є оцінка сучасного стану ромського молодіжного руху в Україні, визначення ключових потреб молодих ромів і окреслення викликів, які постали через війну.

В умовах повномасштабної війни ситуація ромської молоді ускладнилася. Багато молодих людей втратили доступ до освіти, житла та роботи, що призвело до погіршення соціально-економічного становища. Це дослідження підкреслює важливість розвитку ромського молодіжного руху як інструменту для соціальної згуртованості, просування прав людини та побудови інклюзивного суспільства. Документ також розглядає вплив війни на ситуацію ромської молоді в Україні, пропонує аналіз і рекомендації для подолання цих викликів.

Значення дослідження для ромської молоді

Це дослідження розглядається як інструмент для підтримки ромської молоді, що є важливим сегментом українського суспільства. У звіті розглядаються питання обмеженого доступу до освіти, дискримінації на ринку праці, труднощів у громадянській інтеграції та нових викликів, які створила війна.

Особлива увага приділена перспективам розвитку ромського молодіжного руху через реалізацію рекомендацій Ради Європи щодо участі ромів у суспільному житті. Це допомагає визначити, як стратегічні міжнародні підходи можуть бути адаптовані до локального контексту в Україні.

Стратегічні орієнтири та просвітницька функція дослідження

Дослідження базується на критичній рефлексії основних напрямків стратегії молодіжного сектору Ради Європи до 2030¹ року та Рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі ромської молоді від 2023 року, що включають інтереси ромської молоді² і є актуальними для молодих ромів України та організацій, що представляють їх інтереси.

Пріоритетами стратегії роботи молодіжного сектору є:

- відродження плюралістичної демократії;
- доступ до прав;
- спільне проживання в мирному та інклюзивному суспільстві;
- робота.

На схожих підходах наголошує інший стратегічний документ – Рекомендації Ради Європи щодо участі молодих ромів в суспільному житті.

¹ Engaging young people with the Council of Europe's values. Youth Sector Strategy 2030. // <https://edoc.coe.int/en/youth-in-europe/8837-youth-sector-strategy-2030-engaging-young-people-with-the-council-of-europes-values-background-document.html>

² Recommendation CM/Rec(2023)4 of the Committee of Ministers to member States on Roma youth participation // <https://rm.coe.int/0900001680aacef2>

Мета та завдання дослідження

Нашою метою було оцінити стан та потреби ромського молодіжного громадського сектору в Україні з урахуванням викликів, спричинених війною, та сформулювати бачення ромської молоді щодо подальшого впровадження рекомендацій та стратегій Ради Європи.

Варто відмітити, що обидва документи виявилися мало знайомими навіть ромським активістам, що ще більше підкреслює важливість їх спільного обговорення задля подальших моніторингу і адвокації виконання державою представлених в стратегічних документах рекомендацій. Наявна обізнаність про ромів і включеність ромів є на рівні Ради Європи, але має бути донесена на національний рівень. Відповідно, даний аналіз має ще й просвітницьку функцію, задля поширення інформації про обидва стратегічні документи.

При підготовці було не тільки проаналізовано наявні відкриті джерела інформації і дослідження, а й проведено структуровані глибокі інтерв'ю з десятьма ромськими молодіжними лідерами з різних організацій протягом квітня – травня 2024 року.

Документ структурований навколо наступних проблемних питань молодіжної політики відносно ромів:

- участь і врахування інтересів;
- отримання прав та недискримінація;
- сталість руху та ініціатив;
- вплив війни.

2. Методологія дослідження

Дослідження базується на комбінованому підході, що поєднує кількісні та якісні методи:

Кількісний підхід

Проведено анкетування 50 представників ромської молоді з різних регіонів України. Опитування охоплювало питання освіти, працевлаштування, участі в громадському житті та впливу війни.

Якісний аналіз

Проведено 10 глибоких інтерв'ю з молодими ромськими активістами, які працюють у сферах освіти, правозахисту та соціальної інтеграції.

Аналіз стратегічних документів

Розглянуто ключові міжнародні документи, зокрема, рекомендації Ради Європи щодо залучення молодих ромів до суспільного життя та стратегію молодіжного сектору Ради Європи до 2030 року, які визначають напрями розвитку участі молоді у соціальних і громадських процесах.

Дані збиралися у період з березня по вересень 2024 року. Географія дослідження охоплює як міські, так і сільські громади в Україні, а також включає учасників, які вимушено переїхали до інших країн Європи через війну. Це дозволило врахувати різноманітні соціальні контексти та специфіку досвіду ромської молоді як у країні, так і за її межами.

Цільова аудиторія

Звіт призначений для представників державних структур, громадських організацій, міжнародних інституцій та всіх зацікавлених сторін, що можуть сприяти покращенню умов для ромської молоді в Україні. Дослідження націлене на формування стійкої підтримки ромської молоді, сприяючи глибшому розумінню її потреб та наданню інструментів для впровадження стратегій підтримки як на національному, так і на міжнародному рівні.

Цінність для міжнародних партнерів

Це дослідження також може стати цінним ресурсом для міжнародних організацій, що працюють з ромськими спільнотами в Європі. Воно проливає світло на загальний стан ромського молодіжного громадського руху, бачення активістами майбутнього та пропонує рекомендації для залучення міжнародної підтримки у вирішенні викликів, з якими вона стикається. Серед основних рекомендацій — створення та підтримка освітніх програм, посилення правової допомоги та розвиток платформ для взаємодії ромських молодіжних організацій з державними установами та міжнародними партнерами.

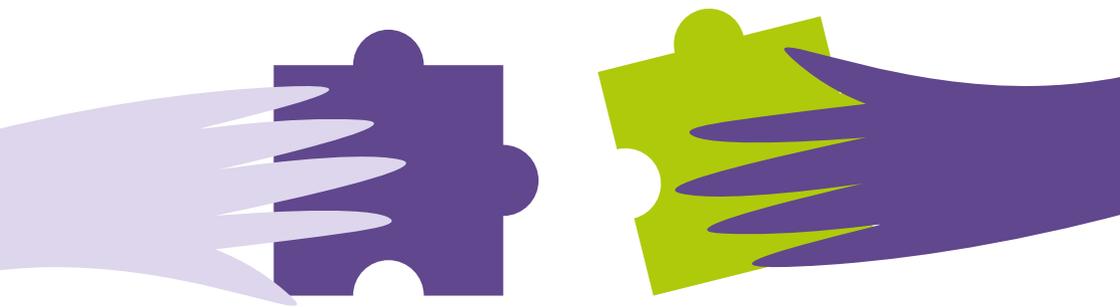
3. Основні знахідки та спостереження

3.1. Ромська молодь і громадський рух

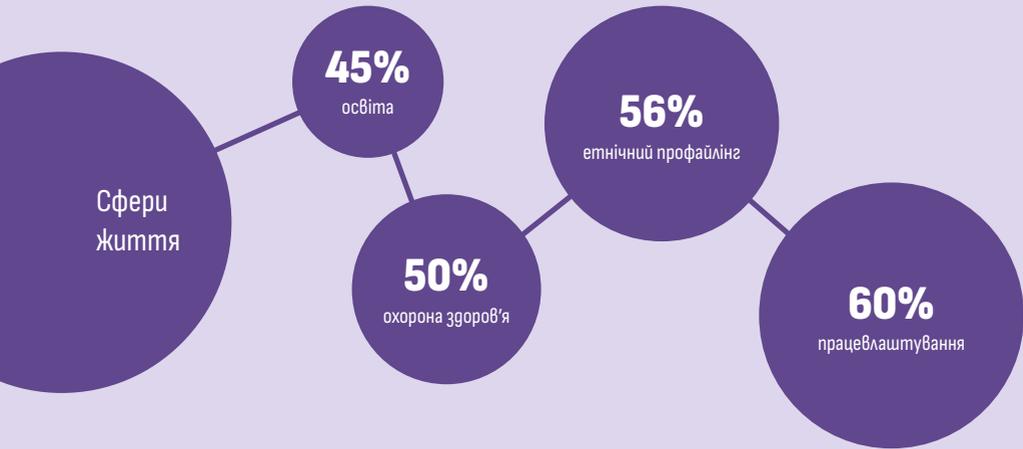
Участь у громадському житті є ключовим інструментом для зміцнення правового становища ромської молоді, розвитку лідерських навичок та підвищення соціальної згуртованості. Проте лише 21% молодих ромів активно залучені до громадських ініціатив, а решта стикаються з бар'єрами, такими як недостатня правова обізнаність (55% опитаних), обмежені фінансові можливості (70% зазначають брак фінансів) та суспільна дискримінація (65% вказують на упередження в суспільстві). Це ускладнює їх доступ до процесів прийняття рішень.

Інтеграція ромської молоді в суспільне життя не лише сприятиме покращенню їхніх умов, а й зміцнить соціальну згуртованість загалом. В той же час 62% респондентів зазначають що голос молоді у процесах прийняття рішень враховується недостатньо, а 36% вважають, що стратегічні документи та політики рідко відображають їхні потреби.

Ромський громадський рух України є досить розгалуженим і активно діє на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Організації працюють у різних напрямках, зокрема, надають юридичну допомогу, займаються просвітою, розвивають медіа напрямок та волонтерські ініціативи, а деякі з них беруть участь у міжнародних активностях або проводять адвокаційну діяльність за межами країни.

Проблеми ромської молоді в Україні

*[%] – респонденти, які повідомляють про проблему

Основними викликами, з якими стикається ромська молодь в Україні, є освіта, працевлаштування, доступ до медичних послуг та етнічний профайлінг. Ці дані акцентують увагу на гостроті проблеми та підкреслюють необхідність комплексного підходу для подолання дискримінації й забезпечення рівних можливостей.

Значна частина громадських організацій мають молодіжні відділення, реалізують активності для молоді або мають молодих людей у складі правління. Серед них – Правозахисний ромський центр, Ромський жіночий фонд «ЧІРІКЛІ», Лачо Дром, Об'єднання ромських жінок «Голос Ромні» та Агенція з адвокації ромської культури «АРКА».

Існують також окремі ромські молодіжні організації, для яких молодь є основним фокусом роботи і цільовою аудиторією. Це такі організації, як Центр Суспільних Трансформацій ТЕНЕТ, Терне Берша та Херсонське міське товариство молодих ромів. Їхню діяльність можна вважати успішною завдяки співпраці з іншими молодіжними об'єднаннями та впливу як на місцевому, так і на міжнародному рівнях.

Спектр діяльності ромських молодіжних організацій

Спектр діяльності ромських молодіжних активістів досить широкий і в цілому співпадає із загальною діяльністю українського громадського сектору. Вони займаються різними напрямками активізму, включаючи дослідження, моніторинг, гуманітарну допомогу, боротьбу з дискримінацією, неформальну освіту і переклади. Вони працюють у різних регіонах України і за кордоном, зосереджуючись на допомозі уразливим групам ромського населення, жінкам, дітям і молоді. Звичайно такі теми як допомога жінкам та дітям, культура та протидія дискримінації є пріоритетом, що пояснюється специфікою ситуації ромської спільноти і наявними викликами. Можна сказати, що пріоритети співпадають з тими, що були й до початку повномасштабного вторгнення росії в Україну.

— «Я проводжу дослідження на різні теми, які стосуються ромської громади... займаюся моніторингом воєнних злочинів... наданням гуманітарної допомоги... працюємо географічно в Одеському регіоні... основною нашою цільовою групою є незахищені верстви населення ромської національності.»

— «Основна цільова група, мабуть, це все-таки жінки і діти... Географічно вони (дослідження) проводились в Одесі, в Одеській області та Ужгороді, і теж Закарпатська область.»

— «Головними пріоритетами є праця у сфері здоров'я, також освіта і захист прав людини.»

— «Перше, це боротьба з дискримінацією ромів за у суспільстві. І друге, що я ставлю пріоритет для себе, це рівність жінок у правах середньої спільноти.»
«Відповідаю за національні меншини в Ужгороді.»

— «Переважно моя діяльність пов'язана із неформальною освітою, з розбудовою і підтримкою ромського молодіжного руху.»

— «Починав з перекладу на ромську мову (книги для дітей і підлітків, аудіо матеріали тощо). І зараз займаюся цим.»

Шляхи залучення до громадського руху

Одним із найпоширеніших шляхів залучення до громадської діяльності для ромської молоді є культура. 58% респондентів вказали, що їхня перша участь у громадських ініціативах була пов'язана з культурними проєктами. Як зазначають учасники дослідження, знайомство з активізмом часто починається змалку через участь у культурних подіях разом із родиною.

— «Я пов'язуюся часто зі своєю сім'єю, через культурну діяльність. Я знайомився з громадським життям, громадською взаємодією... змалку був долучений в цей процес.»

— «Мій активізм ще почався, коли мені було 15 років.»

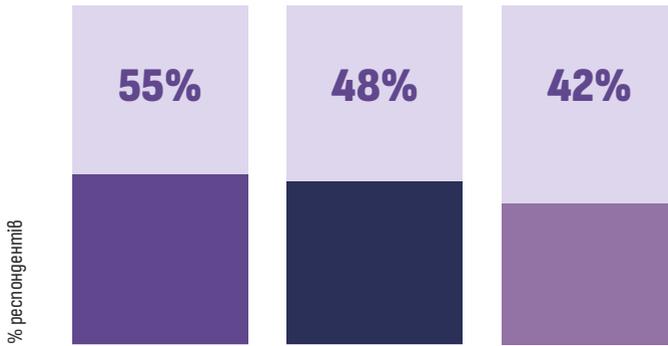
— «Чому я себе вважаю ромським активістом? Тому що все життя в цьому. Мій батько був в цьому, моя сестра, мій дідусь.»

Підтримка ромського молодіжного руху

67% представників молодіжних організацій вказують на позитивні результати від міжнародної співпраці, а 50% мають досвід залучення до адвокаційних кампаній.

На національному та місцевому рівнях розвиток молодіжного руху ромів підтримують своєю роботою ромські медіатори та ромські громадські організації, а також окремі правозахисні організації. Певна підтримка надається з боку місцевих і державних органів влади (зокрема, Комітет з питань інформаційної політики, Міністерства культури та інформаційної політики України) та молодіжних рад.

Роль громадських організацій в боротьбі з дискримінацією ромської молоді

- Позитивна оцінка адвокаційної діяльності
- Захист прав на місцевому рівні
- Недостатній вплив (через брак ресурсів і співпраці)

Громадські організації відіграють ключову роль у забезпеченні рівних можливостей для ромської молоді, проте дані свідчать про існування таких бар'єрів, як обмежений доступ до ресурсів і недостатня співпраця з державними установами. Це підкреслює важливість зміцнення їхньої інституційної спроможності для ефективного подолання дискримінації й захисту прав на місцевому рівні.

Фінансова і адвокаційна підтримка надходить від міжнародних організацій і фондів (наприклад, EVZ Foundation, Європейський молодіжний фонд, Рада Європи, Phiren Amenca, International Roma Youth Network ternУре, Documentation and Cultural Center of German Sinti and Roma, European Roma Rights Centre, European Roma Grassroots Organization Network).

Респонденти зазначають, що значна частина раніше діючих програм підтримки, зокрема стипендіальна програма Ромського Освітнього Фонду та Ромська програма Міжнародного Фонду «Відродження», більше не функціонують в Україні.

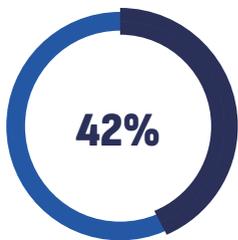
Це створює додаткові виклики для ромської молоді, адже ініціатива щодо підтримки громади тепер здебільшого належить громадським організаціям, тоді як підтримка з боку державних органів залишається обмеженою.

— «Місцеві та державні органи влади, вони більше виступають як партнери... вже ромські громадські організації, вони залучають як партнерів, державні та місцеві органи.»

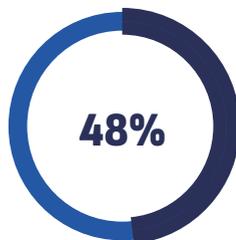
— «На місцевих рівнях, це наша діяльність... Це також можуть бути місцеві влади... Якщо на національному рівні, з ромських організацій... Центр громадянських свобод.»

— «На національному рівні допомагає розвитку молодіжного руху саме громадські організації... на міжнародному рівні підтримують інституції, а саме фонди.»

Роль громадських організацій та міжнародних партнерів

Проекти міжкультурного діалогу

Отримання нових навичок та розширення впливу

*(%) - респонденти

Співпраця з міжнародними організаціями відіграє важливу роль у розвитку навичок ромської молоді та просуванні міжкультурного діалогу. Дані показують, що така підтримка не лише сприяє здобуттю нових компетенцій, а й розширює вплив громадських ініціатив, особливо в межах проєктів, які зміцнюють взаєморозуміння і співпрацю між спільнотами, що є ключовим для стійкого розвитку ромського руху.

3.2. Досягнення та виклики

Досягнення

Основними досягненнями ромських активістів є їх вплив на ромську спільноту, допомога іншим, зокрема дівчатам, створення мереж медіаторів, написання книг, збереження активності організації навіть в складних умовах, а також такі персональні досягнення, як здобуття вищої освіти будучи ромською дівчиною. Активісти пишуться можливістю ділитися своїм досвідом з новими поколіннями і отриманням поваги від своїх підопічних.

Особливою гордістю активістів є збереження діяльності своїх організацій навіть у складних умовах війни. 40% активістів зазначають, що змогли залучити додаткові ресурси для підтримки своїх ініціатив.

— «Я думаю, це певний вплив на спільноту, на нашу, на ромську. Створення мережі медіаторів у свій час дало гарний поштовх людям, які потім почали відкривати свої організації.»

— «Я написала повість про бабусю, яка зіштовхнулася з геноцидом під час Другої світової війни.»

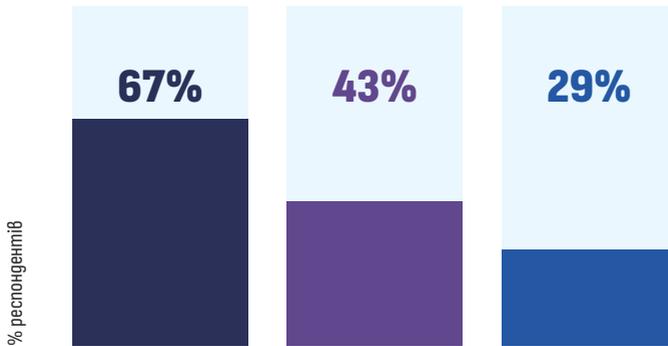

Виклики

Попри активну діяльність, ромський молодіжний рух стикається з низкою викликів:

- нестача ресурсів (70% організацій не мають стабільного фінансування);
- дискримінація, що впливає на молодих активістів, особливо жінок (60% жінок-активісток стикаються з культурними бар'єрами);
- соціальні стереотипи, що перешкоджають залученню молоді до громадської діяльності (61% стикаються з дискримінацією та стереотипами).

Фінансові труднощі ромської молоді

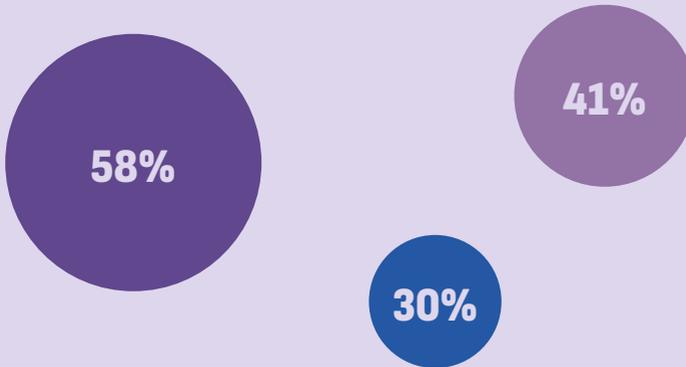
- Фінансові труднощі як основна проблема
- Необхідність стипендій для зменшення бар'єрів
- Потреба в міні-грантах для молодіжних проєктів

Фінансова нестабільність значно впливає на доступ ромської молоді до освіти, працевлаштування та участі у громадських ініціативах. Дані свідчать, що запровадження стипендій і міні-грантів може суттєво зменшити ці бар'єри та сприяти реалізації молодіжних проєктів, розширюючи можливості для розвитку.

Молоді активісти та активістки не завжди знаходять підтримку у суспільстві. «Людей, які займаються активізмом, сприймають як таких, що продають повітря, тому що їхню роботу важко виміряти». В Україні є багато людей, що вважають молодіжний активізм політичною діяльністю, відмиванням грошей, зайвим витрачанням енергії. Активісти й активістки зазначають, що вони часто стикаються із засудженням від родич(ок)ів, партнер(ок)ів, друзів та подруг. Особливо на цьому наголошують ромські активістки, в культурі яких не прийнято, щоб жінки активно висловлювали свою думку³.

³ «Youth Leadership in Crisis» Дослідження актуального становища і потреб молоді в Україні. 2024. ГО СТАН, ГО Дівчата, чеська гуманітарна організація «People in Need»

Бар'єри участі ромської молоді у суспільному житті

*(%) - респонденти

- Брак лідерських навичок
- Недостатня правова обізнаність
- Обмежена підтримка з боку держави

Брак лідерських навичок, правової обізнаності та обмежена підтримка з боку держави є основними бар'єрами, що обмежують участь ромської молоді у суспільному житті та прийнятті рішень. Подолаття цих викликів потребує впровадження освітніх програм і адвокаційних кампаній, спрямованих на розвиток навичок, боротьбу зі стереотипами та підтримку молодіжного активізму.

Наявні ініціативи, на жаль, не мають достатніх ресурсів і не охоплюють усі групи молодих людей ромського походження. Рух ромської молоді очевидно потребує подальшого посилення та розвитку. Війна створила додаткові виклики: багато ромських активістів змушені були виїхати за кордон, опинилися в окупації або вступили до лав Збройних Сил України. Це значно послабило рух, але не зупинило його. Однак, 45% респондентів відзначають, що спільні виклики, спричинені війною, сприяли зміцненню згуртованості всередині громади.

3.3. Молодіжна політика

Участь і врахування інтересів

Відповідний напрямок Стратегії Молодіжного Сектору Ради Європи – Відродження плюралістичної демократії.

Відповідні Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі ромської молоді:

забезпечити суттєву, справедливу та систематичну участь, представництво та залучення молодих ромів до всіх сфер суспільства та процесів прийняття рішень і роботи структур, які впливають на їх життя на місцевому, національному та міжнародному рівнях;

систематично та чітко включати потреби та пріоритети, озвучені молодими ромами, у всі політики, стандарти та програми, які впливають на них на місцевому та національному рівнях;

оцінити відповідну основну та цільову політику, а також демократичні структури з огляду на їх відображення та перепланування для забезпечення ефективної участі, представництва та залучення ромської молоді.

За останні роки ситуація з участю молоді в процесах прийняття рішень значно покращилася. І це стосується ромської молоді також, хоча її позиція та інтереси не завжди відокремлюються в загальнономських питаннях та стратегіях, або в загальній молодіжній роботі.

В цілому голос ромської молоді враховується в процесах прийняття рішень, але не завжди і не достатньо. Часто інтереси молоді включені в політики і стратегічні документи, але їх реалізація залишається проблематичною. Частково ситуація погіршується через війну і зміну державних пріоритетів через неї.

— «Насправді, я думаю, що до війни в Україні все-таки участь ромської молоді в суспільно-політичних процесах в Україні була більш активною, ніж зараз... зараз я можу сказати, що ні, не включається ромська молодь саме до цих процесів.»

— «Я думаю, що достатньо, але немає рішень, які б окремо стосувалися молоді... питання молоді все одно не звучить окремо.»

— «Я вважаю, що недостатньо враховується голос ромської молоді... на державному рівні... на міжнародному рівні.»

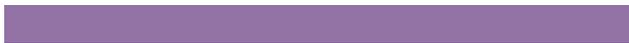
— «Питання ромської молоді включаються в різні національні програми... але вони включаються не якимось винятково... на практиці можу сказати, що ні.»

— «Всі політики не охоплюють саме ромської молоді... немає доступу до інформації.»

— «На місцевому рівні влада сприймає молодь як одне ціле... потреби трошки відрізняються.»

Виклики участі ромської молоді

58%

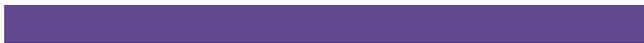
41%

35%

60%

*(%) - респонденти

- Брак лідерських навичок
- Низька правова обізнаність
- Слабка інтеграція в політичні процеси
- Відсутність стабільного фінансування організацій

Найбільшими викликами для ромської молоді у громадських і політичних ініціативах є відсутність стабільного фінансування організації та брак лідерських навичок. Ці обмеження значно знижують їхню спроможність впливати на політичні процеси та захищати свої права, що підкреслює необхідність інвестування в розвиток навичок і підтримку молодіжних ініціатив.

Брак необхідних навичок – інша причина недостатнього впливу молоді на прийняття рішень. Ромській молоді не вистачає навичок комунікації, лідерства, базової правової освіти, критичного мислення і розуміння своїх прав. Також важливо розвивати навички взаємодії з державними та громадськими інституціями, щоб вони могли брати активну участь в процесах прийняття рішень. На жаль навіть наявний людський потенціал використовується недостатньо, зокрема через наявні стереотипи у суспільстві.

— «Не вистачає навичок... необхідні навички комунікації та лідерства... хоча б якась базова правова освіта.»

— «Люди, молоді люди, дуже часто навіть не знають про свої права.»

— «Деякі навіть не розуміють, що в них не вистачає знань.»

— «Роми також є дуже талановиті, дуже обізнані.»

Бар'єри участі ромської молоді у громадських ініціативах

*(%) - респонденти

Основними бар'єрами для участі ромської молоді у громадських ініціативах є брак лідерських навичок, недостатня правова обізнаність та обмежена підтримка з боку держави. Подолання цих викликів є вирішальним для їхньої активної участі у громадському житті та процесах прийняття рішень, що підкреслює важливість інвестування у розвиток навичок і розширення державної підтримки.

Основними потребами діючих активістів можна назвати неформальну освіту, медійний супровід, безпеку, простір для роботи, внутрішні та зовнішні стабільні ресурси, підтримку на різних рівнях і консолідацію для спільних дій.

— «Мені, як ромській активістці, все-таки навіть зараз не вистачає знань різних... Тому я скажу, що мені дуже необхідна неформальна освіта в різних сферах.»

— «Велика проблема саме в фінансуванні... активісти найбільше потребують фінансування, допомоги, підтримки як фінансової, так і медійної.»

— «Перше, це, ну хочеться сказати, безпека... громадський простір для діяльності, як активіста... внутрішніх ресурсів в команді іноді не вистачає.»

— «Потреба є в підтримці... підтримка на різних рівнях... від влади, від міжнародних інституцій, від громади.»

Роль освіти та навичок у зміцненні ромського молодіжного руху

60%

Тренінги з лідерства і управління

50%

Освітні програми з фінансування та адвокації

40%

Програми зі збереження культурної ідентичності

*(%) - респонденти

Освітні програми, спрямовані на розвиток лідерства, фінансового менеджменту та адвокації, мають ключове значення для залучення ромської молоді до активізму та зміцнення молодіжного руху.

Результати показують, що ініціативи, які враховують культурні й мовні особливості, здатні не лише подолати бар'єри, а й надати практичні інструменти для реалізації молодіжних проєктів та збереження культурної ідентичності.

Дотримання прав та недискримінація

Дотримання прав та недискримінація є основоположними для забезпечення рівних можливостей ромської молоді в Україні. На жаль, вони продовжують стикатися з порушеннями прав у сфері освіти, охорони здоров'я, працевлаштування, житлових умов, а також свободи пересування та вираження думки. Відповідно до стратегічних орієнтирів Ради Європи, кожна молода людина має право на безпечне та інклюзивне суспільство, де забезпечено доступ до всіх основних прав та свобод. Для ромської молоді це питання особливо актуальне, оскільки структурний антиромський расизм і соціальні упередження перешкоджають їм реалізувати свій потенціал.

Доступ ромської молоді до освіти

45%

38%

*(%) - респонденти

- Втратили можливість відвідувати школу через переміщення або небезпеку
- Обмежений доступ до неформальної освіти

Ключові фактори, що обмежують доступ ромської молоді до освіти, включають переміщення, небезпеку та дискримінацію, що створюють значні перешкоди для їхнього професійного розвитку та соціальної інтеграції. Дані свідчать про загальну потребу у впровадженні програм, які враховуватимуть ці виклики та забезпечать рівний доступ до освіти, особливо в умовах соціальних, економічних і воєнних труднощів.

Відповідні напрями стратегії молодіжного сектору Ради Європи – доступ до прав та спільне життя в мирних та інклюзивних суспільствах

Відповідні Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі ромської молоді:

- боротися з усіма формами та проявами структурного антиромського расизму та антициганізму та їхнім впливом на участь ромської молоді;
- забезпечити молодим ромам повний і ефективний доступ до всіх основних прав і свобод людини та їх реалізацію;
- забезпечити вільний і недискримінаційний доступ до якісної освіти, навчання та можливостей працевлаштування для всіх молодих ромів;
- забезпечити, щоб усі політики, заходи та програми, (...), поважали різноманіття ромських громад, зокрема вирішуючи міжсекторальну дискримінацію, з якою стикаються ромські дівчата, ромські жінки, мусульманські роми та молоді роми, які живуть в ізольованих і сільських районах.

Не стало відкриттям і продовження порушення прав молодих ромів. Так на думку учасників і учасниць інтерв'ю, права ромської молоді порушуються у сферах освіти, зайнятості, здоров'я, житла, свободи пересування, свободи слова і доступу до інформації. Також проблемою є етнічний профайлінг і недостатня увага до голосів ромів. Ці та інші виклики постійно фіксують громадські організації.

- «У сфері освіти, зайнятості... дуже важко отримати роботу в суді... внутрішньопереміщених, які втратили документи.»
- «Право на пересування... свобода слова... етнічний профайлінг.»
- «В нас досі немає права на освіту, на здоров'я, на житло, на зайнятість.»
- «Голоси ромів не дослухаються... Права на освіту трошки порушено.»
- «Недостатньо забезпечується право на доступ до інформації.»
- «Право на навчання... Можливо, вам не треба ходити в школу.»

Вплив структурного расизму та дискримінації на ромську молодь

* (%) - респонденти

- Упереджене ставлення в суспільстві
- Виключення з процесів прийняття рішень
- Незначний голос у ромських ініціативах (дівчата)
- Гендерні бар'єри

Структурний расизм та гендерна дискримінація створюють значні бар'єри для ромської молоді, особливо для дівчат і жінок, обмежуючи їхню участь у суспільному житті та ромських ініціативах.

Дані свідчать про високий рівень упереджень, виключення з процесів прийняття рішень та ігнорування голосу ромських дівчат, що підкреслює необхідність системних змін для подолання гендерних і соціальних бар'єрів та запобігання маргіналізації.

Приклади дискримінації щодо молодих ромів включають відмову в доступі до роботи та медичних послуг, конфлікти з ТЦК, етнічний профайлінг і гендерну дискримінацію. Для зменшення дискримінації проводяться заходи з поліпшення комунікації з владою і залучення ромів до процесів прийняття рішень, яке, як вже зазначалося вище, відбувається не на належному рівні. Проте ці проблеми часто замовчуються і залишаються невирішеними.

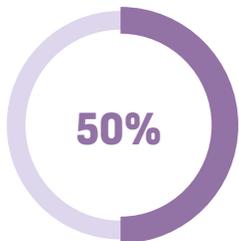
— «Дуже часті випадки дискримінації... не допускають до роботи, відмовляють в доступі до медичних послуг.»

— «Наприклад, там сутички з ТЦК, які відбуваються в різних громадах ромських... Це дуже складно і неправильно комунікується публічно.»

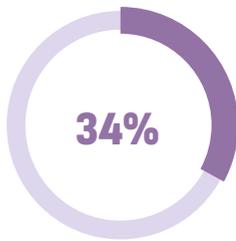
— «Я знаю про випадки дискримінації вже в період, коли почалась повномасштабна війна.»

У ромської молоді є усвідомлення про недоступність певних прав, особливо у тих, хто залучений до активностей ромських організацій.

Розуміння проблем ромською молоддю

Активісти, які розуміють
як захищати свої права

Молодші респонденти, які вважають,
що проблеми їх не стосуються

*(%) - респонденти

Рівень усвідомлення своїх прав серед ромської молоді значно варіюється: половина активістів розуміє, як їх захищати, тоді як 34% молодших респондентів вважають, що ці проблеми їх не стосуються. Це підкреслює важливість освітніх програм та ініціатив, спрямованих на підвищення обізнаності й залучення молоді до активної боротьби з дискримінацією.

Проте молодше покоління менш усвідомлює ці проблеми. Згуртованість ромського руху, побудова коаліцій є одним із засобів протистояння цим викликам.

— «Ті громади, які більше залучаються до різних активностей, в них приходять таке розуміння.»

— «Я думаю, що люди мало задумуються про ці питання і можуть не усвідомлювати.»

— «Є відсоток серед ромської молоді, який вже звик до цих умов, але переважна більшість так розуміє, що певні речі не є нормою.»

Сталість руху та ініціатив

Стійкість ромського молодіжного руху залежить від наявності ресурсів, знань і підтримки, які дозволяють ініціативам діяти стабільно та ефективно. На сьогодні багато ромських молодіжних організацій стикаються з обмеженим доступом до фінансування, інформації та можливостей навчання. Відсутність інституційної підтримки та досвіду ускладнює розвиток цих організацій, обмежуючи їхню здатність впливати на соціальні зміни. Підтримка молодіжних ініціатив та організацій, що працюють з ромською молоддю, є важливим компонентом стратегії молодіжного сектору Ради Європи, яка наголошує на зміцненні їхньої спроможності, розвитку лідерства і збереженні культурної ідентичності.

Основні виклики ромського молодіжного руху в Україні

Фінансові обмеження

70%

Нестача інституційної підтримки

58%

Обмежений доступ до ресурсів

30%

Відсутність спеціалізованих програм

45%

Низька обізнаність про грантові можливості

40%

*[%] - респонденти

Фінансові обмеження та нестача інституційної підтримки є основними викликами для розвитку ромських молодіжних ініціатив в Україні. Недостатній доступ до спеціалізованих освітніх програм і низький рівень обізнаності про можливості міжнародної співпраці значно ускладнюють реалізацію потенціалу молодіжних організацій і стійкість руху.

Відповідні напрямки стратегії молодіжного сектору Ради Європи — молодіжна робота

Відповідні рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі ромської молоді:

- підтримувати та зміцнювати спроможність молодіжних організацій, груп та ініціатив ромів, організацій і молодіжних центрів, орієнтованих на ромську молодь, як простору для прояву громадянської позиції, сприяння роботі з молоддю та неформальній освіті/навчанню, а також для вираження та сприяння їх культурній ідентичності, мови та історії;
- запропонувати громадянському суспільству, включаючи головні молодіжні ради та організації, а також інші відповідні зацікавлені сторони, сприяти виконанню та оцінці цих Рекомендацій.

Молодіжні ромські ініціативи не мають достатнього доступу до фінансування й навчання через недостатність інформації та досвіду. Основна проблема полягає в фінансуванні, хоча неформальна освіта доступна через різні інституції та організації.

— «Молоді організації, вони не мають ще такого доступу... через інформування про можливості фінансування... не вистачає досвіду роботи.»

— «Доступ є у всіх однаковий... немає саме доступу до інформації.»

— «На жаль, інституційна спроможність тих організацій, вона є здебільшого набагато нижчою.»

Для активного залучення ромської молоді до громадського руху необхідні: інформаційно-просвітницька підтримка, залучення до формальної і неформальної освіти, підтримка мотивації (включаючи фінансову підтримку), розвиток навичок, створення платформ для отримання інформації, а також ініціативи та заходи, що об'єднують молодь.

— «Перш за все їм необхідна така допомога в направленні інформаційно-просвітницька... як формальна, так і неформальна освіта.»

— «Я думаю, потрібна реальна мотивація і в тому числі мотивація фінансова. Наприклад, це можуть бути навчання плюс можливість отримати гранти.»

— «Це може бути мотивація... показати, що ти йому цінний.»

— «Насамперед повинні бути якісь навички... потрібно звертати увагу на неформальну освіту.»

— «Потрібні більше ініціатив, які б могли об'єднувати ромів, можливо, якісь фестивалі.»

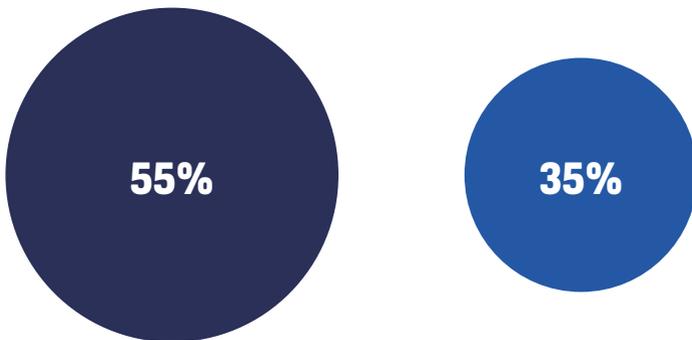
— «Було б дуже добре, якщо була платформа, де ромська молодь могла б знайти ту важливу інформацію, яка їм потрібна.»

— «Їй потрібна... освіта.»

— «Не вистачає знань... для того, щоб навчатися, потрібні фінанси.»

— «Ромська молодь залучається через освітні та тренінгові програми... але дуже важливо сказати тут про те, що якщо це є нова організація і в неї немає достатнього досвіду роботи, то їм важче отримувати якусь фінансову підтримку.»

Важливість мотивації та підтримки для активістів

*[%] - респонденти

- Брак мотивації через обмежену видимість
- Потреба у грантових програмах і фінансових стимулах

Мотивація молодих ромських активістів значною мірою залежить від суспільного визнання їхньої роботи та доступу до фінансових ресурсів. Запровадження грантових програм і фінансових стимулів здатне залучити більше молоді до активізму, зміцнюючи стійкість ромського руху в довгостроковій перспективі.

3.4. Вплив війни на ромську молодь

Відповідні напрямки стратегії молодіжного сектору Ради Європи – спільне життя в мирних та інклюзивних суспільствах.

Потенціал молодих людей, активність і лідерство для запобігання насильству, трансформації конфліктів і побудови культури миру зміцнюються завдяки суттєвій фінансовій підтримці, розбудові мережі та зміцненню потенціалу, визнаючи всю різноманітність молоді та способи організації молодих людей

Як і в усьому суспільстві, війна негативно вплинула на освіту, психічне здоров'я і соціальні зв'язки ромської молоді. Багато молодих ромів були змушені покинути свої домівки. В країні в цілому права людини перестали бути в центрі уваги, відповідно їм права ромів відійшли на другий план і переважно тема залишилася в пріоритеті лише профільних громадських організацій і окремих місцевих громад (зокрема тих, що прийняли переміщених ромів).

Роль психологічної підтримки для ромської молоді

60%

25%

*(%) - респонденти

- Потреба у психологічній допомозі
- Доступ до професійної психологічної підтримки

Потреба ромської молоді у психологічній підтримці значно перевищує реальний рівень доступу до професійної допомоги. Лише чверть активістів мають таку можливість, що підкреслює важливість включення групових сесій, програм психосоціальної реабілітації та онлайн-консультацій у програми підтримки для подолання цього розриву.

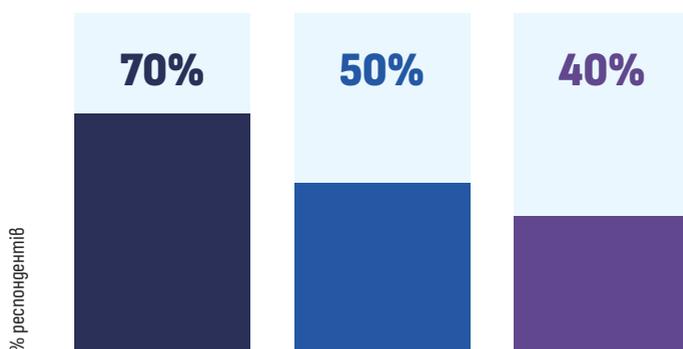
Очевидно, що людям необхідна психологічна підтримка, а організаціям – координація зусиль для співпраці і розробка програм для ромських меншин на місцевому рівні.

— «Війна дуже негативно вплинула... діти не відвідують школу... їм потрібно раніше йти на роботу... це вплинуло на ментальне здоров'я дітей, тому дуже потрібна психологічна підтримка.»

— «Війна, вона сильно об'єднала... Але, мабуть, не дуже скоординовано.»

— «Дуже поганий вплив війна на ромів все ж таки дала... Роми відходять на другий план.»

Можливості для розвитку ромської молоді під час війни

■ Розвиток навичок через участь у гуманітарних проєктах

■ Співпраця з міжнародними організаціями

■ Можливість інтеграції через волонтерство

Війна, попри численні виклики, відкрила нові можливості для ромської молоді. Участь у гуманітарних проєктах сприяла розвитку навичок, співпраця з міжнародними організаціями підвищила видимість молодіжного руху, а волонтерська діяльність стала важливим інструментом інтеграції в суспільне життя.

Роль міжнародних партнерів та локальних організацій

*(%) - респонденти

- Позитивна оцінка інтеграційних проєктів
- Необхідність покращення координації

Міжнародні та локальні організації відіграють ключову роль у підтримці ромської молоді під час війни, забезпечуючи гуманітарну допомогу, освітні проєкти та адвокацію. Однак результати дослідження вказують на необхідність покращення координації між організаціями для підвищення ефективності цієї підтримки.

В той же час, поточна ситуація надає певні нові можливості для підвищення спроможності ромської молоді та її включення в суспільні процеси через участь в різних проєктах і програмах, використання позитивних прикладів європейських країн і підвищення видимості діяльності ромських громадських організацій.

— «Можливо використовувати ту можливість, що в Україні виділяють дуже багато проєктів... залучитися до різних організацій.»

— «Можна використати гарні приклади європейських країн, їхню методологію.»

— «Більш видимою стала діяльність ромських громадських організацій.»

Поточний стан ромської молоді під час війни

*(%) - респонденти

- Вимушено залишили домівки
- Втратили доступ до освіти
- Зростання дискримінації

Війна значно загострила соціально-економічні проблеми ромської молоді, спричинивши втрату житла, доступу до освіти та зростання дискримінації.

Ці виклики не лише обмежують реалізацію базових прав, а й посилюють соціальну ізоляцію та психоемоційний стрес, потребуючи термінових комплексних рішень.

3.5. Бачення майбутнього

Перспективи розвитку руху

Активісти та активістки бачать молодіжний рух українських ромів як сильну мережу з правом голосу, складену з нових активних людей, інтегрованих в сучасне суспільство. Для досягнення цієї мети необхідно закінчити війну, залучати й навчати нову молодь, а також забезпечувати стійку підтримку руху.

— «Я бачу молодіжний рух ромської молоді в Україні, як таку сильну мережу, яка має право голосу... через залучення нової молоді, через отримання нового досвіду.»

— «Я сподіваюся, що через 5 років це може бути новий актив людей... Тема сучасної України, вона, роми, в принципі, вписуються в суспільний наратив.»

— «Хотілося б, щоб молодіжний рух насправді залишався молодіжним.»

Інклюзивність та рівні можливості

Інклюзивність є ще одним ключовим принципом майбутнього руху. Ромський молодіжний рух прагне об'єднати представників різних груп, включаючи дівчат, молодь із меншин, а також тих, хто проживає в ізольованих або сільських районах, забезпечуючи рівні можливості для всіх. Співпраця з міжнародними партнерами також вігіграє важливу роль у розвитку руху, сприяючи обміну досвідом, залученню ресурсів та посиленню впливу ромської молоді на національному й міжнародному рівнях.

4. Висновки та рекомендації

Освіта та розвиток навичок

Неформальна освіта. Основним чинником залучення ромської молоді до громадської активності є неформальна освіта. Тут релевантні усі рекомендації зазначені в документі Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі ромської молоді:

фінансувати та сприяти доступу молодих ромів до неформальної освіти, роботи з молоддю та молодіжних послуг і програм мобільності за допомогою позитивних гій та аутрич-роботи, серед інших заходів;

підтримувати та фінансувати програми неформальної освіти/навчання, включаючи ініціативи, спрямовані на підвищення обізнаності та знань про структурний расизм та антициганізм та історію, ідентичність та культуру ромів;

створювати, фінансувати або підтримувати молодіжні центри та культурні простори, у тому числі в ромських громадах або поблизу них;

створювати та фінансувати програми для підтримки молодих ромів у отриманні сертифікатів молодіжних працівників, наставників і тренерів за принципом «рівний рівному»;

забезпечити передумови для рівної участі молодих ромів у програмах мобільності, у тому числі шляхом забезпечення доступу до інформації ромською мовою про програми та залучення до інформаційних кампаній у ромських громадах;

підтримувати партнерство між ромськими молодіжними організаціями та звичайними молодіжними організаціями або радами для залучення молодих ромів до неформальної освіти/навчальних заходів і просторів;

підтримувати молодіжні заходи та ініціативи, які сприяють міжкультурному діалогу та взаєморозумінню між молодими людьми різного етнічного походження всередині та між країнами;

співпрацювати з міжурядовими та міжнародними організаціями для надання фінансування та інших ресурсів ромським молодіжним організаціям і групам для участі в міжнародних програмах і проектах неформальної освіти/навчання та роботи з молоддю.

Важливим елементом має стати правова просвіта та знайомство з основними методами й формами громадського впливу, адвокації та моніторингу, навички взаємодії з органами державної влади. Крім того, необхідно розвивати комунікативні та лідерські навички серед молодих ромів.

Ці програми мають бути як спеціалізованими для ромської молоді, так і включати ромську молодь в загальний молодіжний контекст. Важливо враховувати мовні бар'єри, використовувати національну мову спілкування та романі, сприяти вивченню молодими ромами англійської мови.

Фінансова підтримка

Іншим ключовим пунктом має стати продовження цілеспрямованої фінансової підтримки ромської молоді і їх ініціатив. Для посилення допомоги розвитку молодіжного руху ромів міжнародні та національні організації мають підтримувати програми, спрямовані на освіту і соціальну інтеграцію, створювати мотиваційні програми, залучати нове покоління ромів, підтримувати тренінги та активності, а також створювати окремі інституції для роботи з ромськими питаннями. Тут важливо не допускати скорочення та закриття спеціалізованих програм. Зокрема, доцільним є поновлення роботи, або створення аналогів Ромського освітнього фонду, який дав змогу багатьом молодим ромам отримати вищу освіту. Це стало надихаючим поштовхом для інших, який неможливо реалізувати в сучасних умовах без цілеспрямованої стабільної фінансової підтримки.

Варто зауважити, що обидва документи (Стратегія Молодіжного Сектору Ради Європи до 2030 року та Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо участі ромської молоді) спрямовані на формування зобов'язань серед держав-членів і не стосуються міжнародних організацій і фондів. Однак саме міжнародні фонди формують фінансову стабільність ромських молодіжних організацій в Україні. Відповідно задачею для Ради Європи може стати сприяння залучення держав-членів до фінансування програм для ромської молоді в Україні через спеціальні програми для України та грантові програми посольств. А також – комунікація з міжнародними партнерами та фондами щодо продовження і посилення фінансової підтримки ромської молоді в Україні та взяття на себе частини відповідальності щодо виконання названих вище Рекомендацій і Стратегії.

Залучення до прийняття рішень

Зусиль самих ромських організацій недостатньо. Необхідна підтримка на державному рівні. Наприклад, це можуть бути позитивні гії і квотування для ромів в існуючих механізмах врахування громадської думки. Необхідний досвід молоді люди часто набувають через участь в роботі громадських організацій, відвідування тренінгових програм. Формальна і неформальна освіта виступають мотивуючим фактором, допомагають отримати необхідні навички, сформувати ціннісне підґрунтя та набутти контакти. Фінансова мотивація також може стати стимулом і способом навчання шляхом запровадження програм міні-грантів та стипендій.

Важлива медійна підтримка роботи та популяризація історій успіху задля поступової зміни стереотипного ставлення до ромів у суспільстві.

Окремою потребою є потреба у безпеці. І це не тільки фізична і ментальна безпека, пов'язана із викликами війни. Це також про можливість безпечно висловлювати свою думку, не боячись зіткнутися з мовою ворожнечі чи навіть фізичними погрозами у відповідь. На жаль тут ситуація не покращується, зокрема через загострення внутрішніх протиріч в суспільстві у зв'язку з психологічним виснаженням, викликаним війною.

Організаційна сталість

Ромські молодіжні організації лише почали створюватись. Їх ще недостатньо. Тому саме нові організації мають стати предметом першочергової підтримки. Їх створення це вже великий прорив у напрямку реальної зміни ситуації. Але без фінансів, наставництва і супервізії вони не зможуть ефективно виконувати свою функцію. Інституційна спроможність молодіжних ромських організацій має стати одним з пріоритетів роботи у сфері молодіжної політики щодо ромів.

Потрібно розвивати навички співпраці з гуманітарними організаціями, допомагати будувати нові партнерства, опанувати нові ролі і сфери діяльності. Також ромські активісти зараз можуть виступати як провідники знань про ромську громаду і її особливості для тих самих гуманітарних організацій, які часто не володіють такою інформацією.

Важливою є підтримка правозахисних організацій. Наприклад, зазначена в інтерв'ю підтримка Центру Громадянських Свобод, що є Лауреатом Нобелівської Премії Миру у 2022 році, є можливістю привернення уваги до дотримання прав ромів в Україні і винесенні цих питань на найвищий міжнародний рівень адвокатування.

5. Заключне слово

Чого прагне ромська молодь?

Ромська молодь України прагне бути активною частиною суспільства, реалізувати свої права, зберігати культурну ідентичність та створювати сприятливі умови для майбутніх поколінь. Серед цієї моголі є ті, хто вже активно працює в громадському секторі, ті, хто з певних причин був змушений призупинити свою діяльність, і ті, хто потенційно може долучитися до громадського руху. Всі вони мають різні досвіди, стикаються з унікальними викликами та потребують індивідуального підходу до підтримки та розвитку.

Що вважають за потрібне молодіжні лідери?

Молодіжні лідери, що стоять на передовій ромського руху, зазначають, що основними перешкодами на шляху до їхньої повноцінної інтеграції та самореалізації є обмежений доступ до освіти, недостатня правова обізнаність, нестача фінансових ресурсів та бар'єри у доступі до неформального навчання. Важливо також надати молодим ромам навички лідерства, ефективної комунікації та взаємодії з державними установами для успішної участі в процесах прийняття рішень.

Quo Vadis?

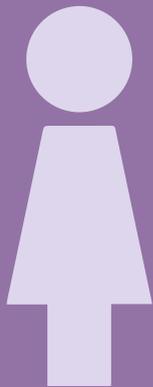
Це дослідження має на меті не лише розкрити ці потреби, але й закласти основу для посилення ромського молодіжного руху в Україні та за її межами. Успіх ромських ініціатив залежить від співпраці з неурядовими організаціями, залучення міжнародних партнерів та підтримки на державному рівні. Взаємодія з іншими громадськими об'єднаннями допоможе створити потужну коаліцію ромських молодіжних організацій та лідерів, що стане неоціненним ресурсом для адвокації прав молоді.

З огляду на виклики війни, особливого значення набуває також роль ромської молоді у відновленні України. Залучення молодих ромів, які були вимушено переміщені за кордон, є важливим завданням, адже їхні знання, навички та ідеї можуть стати рушійною силою для розвитку громади та країни. Це дослідження покликане не лише виявити проблеми, а й відкрити нові перспективи для залучення молоді та зміцнення ромського руху як потужного ресурсу для соціальної згуртованості та відродження України.

6. Додатки

Портрет учасників дослідження

Стать

37 осіб

23 особи

Віковий склад

16 років

Наймолодший учасник

35 років

Найстарший учасник

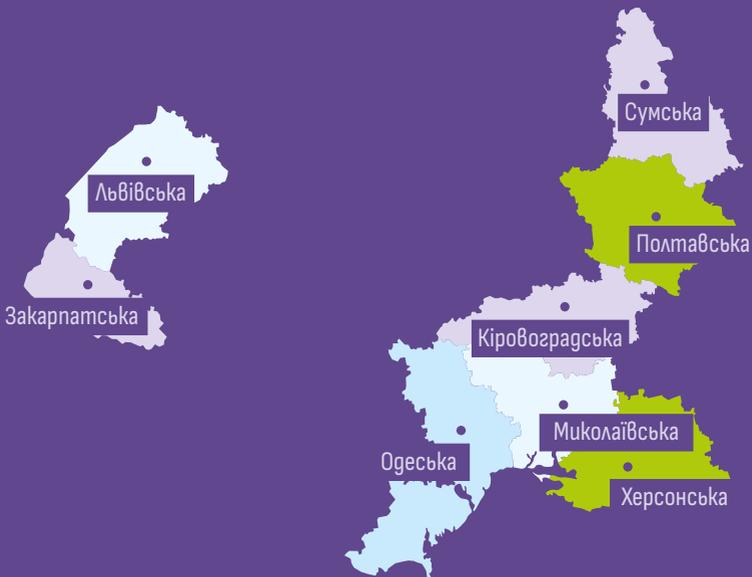
25 років

Середній вік

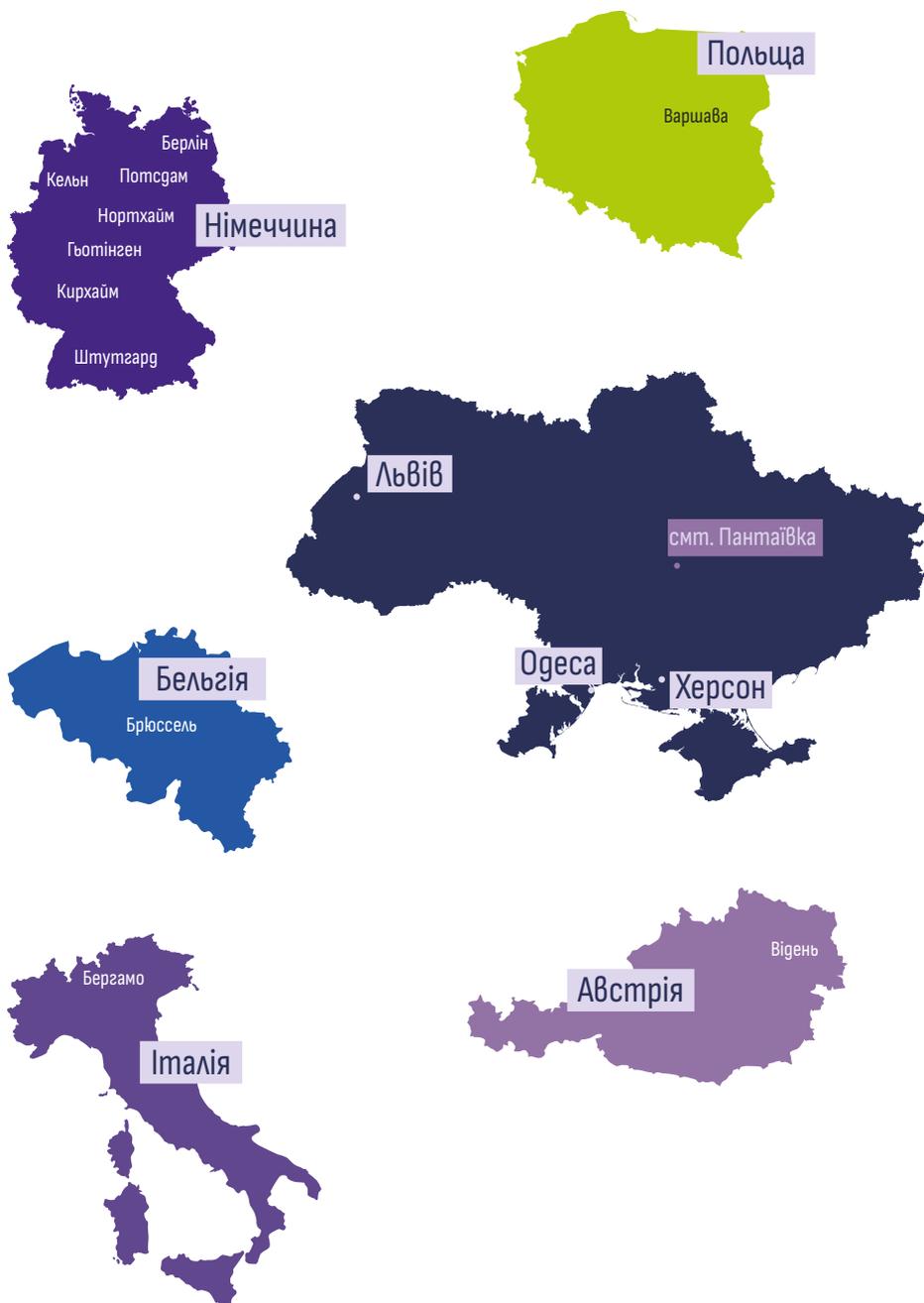
Місце проживання до початку повномасштабного вторгнення

Географічний розподіл

Поточне місце проживання

Місце проживання за типом населеного пункту

31 учасник

Великі міста

21 учасник

Маленькі міста

8 учасників

Села/Містечка

Сімейний стан

16 осіб

Одружені та живуть разом

37 осіб

Не одружені/Не заміжні

4 особи

Розлучені

2 особи

Матері-одиначки/Батьки-одиначки

1 особа

Живуть разом, але не одружені

Зайнятість

24 особи

Навчання

12 осіб

Тимчасово безробітні

4 особи

У декретній відпустці

16 осіб

Робота за наймом

- У приватних компаніях: 8 осіб

- У державних/неприбуткових організаціях: 8 осіб

4 особи

Індивідуальний бізнес/Приватні підприємці

Освіта

15 осіб

Вища/Дві вищі освіти/Науковий ступінь

8 осіб

Неповна вища (не менш ніж 3-х курсів ВНЗ)

14 осіб

Середня спеціальна (технікум, училище)

23 особи

Неповна середня/Середня (школа)

Ключові висновки

1. Більшість учасників проживають у великих містах, як в Україні, так і за кордоном.
2. Основна частина учасників — молодь, віком до 30 років.
3. Найбільша частка учасників зайнята навчанням або тимчасово безробітна.
4. Значна частина має середню спеціальну або вищу освіту.

7. Про дослідницьку команду

Дослідницька команда

Ця дослідницька робота була підготовлена командою молодих експертів та активістів, які об'єднані спільним прагненням до покращення умов для ромської молоді в Україні. Завдяки їхній відданості, емпатії та професіоналізму вдалося отримати детальне бачення сучасного стану ромського молодіжного сектору та глибоко проаналізувати основні потреби й виклики, з якими стикається молодь. Команда не лише фіксує проблеми, а й вивчає практичні шляхи їх вирішення, пропонуючи ефективні рекомендації для зміцнення ромського громадського руху. Кожен учасник дослідницької групи вніс унікальний внесок, допомагаючи створити комплексне й обґрунтоване дослідження, яке має на меті слугувати джерелом знань для подальшого розвитку молодіжного активізму.

Дослідники є частиною аналітичного центру «ТЕНЕТ», що об'єднує фахівців із різних сфер, які працюють над вирішенням ключових суспільних питань. Завдяки синергії досвіду і знань, команда забезпечує комплексний підхід до аналізу викликів, які стоять перед ромською молоддю, і пропонує практичні рішення для їх подолання.

Партнерські організації

Дослідження реалізовано у партнерстві:

- ГО Херсонське Міське Товариство Молодих Ромів (КУРС)
- ГО Міжнародна громадська організація ромів «КЕТАНЕ»
- ГО Терне Берша

КРЕАТИВНА
УКРАЇНСЬКА
РОМСЬКА
СПІЛЬНОТА

Громадська організація
“ТЕРНЕ БЕРША”

СВІТ, ДЕ РОМИ МАЮТЬ РІВНИЙ ГОЛОС

Центр суспільних трансформацій «ТЕНЕТ» — це громадська організація, яка спеціалізується на аналітиці, дослідженнях та громадських ініціативах, спрямованих на розвиток українського суспільства та його інтеграцію до європейської спільноти. Організація займається аналізом ключових суспільних питань, включаючи захист прав меншин, підтримку молодіжних рухів та зміцнення соціальної згуртованості.

Аналітичний центр «ТЕНЕТ» не лише проводить дослідження, але й активно взаємодіє з державними органами, громадськими об'єднаннями та міжнародними партнерами для впровадження практичних рішень. Завдяки професійній команді фахівців та їхньому глибокому розумінню соціальних викликів, організація успішно реалізує проекти, спрямовані на забезпечення рівних прав і можливостей для всіх груп населення, особливо для вразливих спільнот, таких як ромська молодь.

Детальніше про діяльність ГО «ТЕНЕТ» можна дізнатися на сайті:
tenet-org.com.

Цей документ підготовлений «Центром суспільних трансформацій ТЕНЕТ» за фінансової підтримки Європейського молодіжного фонду Ради Європи. Висловлені у ньому погляди не обов'язково відображають офіційну позицію Ради Європи.